

نقش ایستگاه‌های پلیس در میزان پیشگیری از سرقت خودرو

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۸/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۵/۲۰

جعفر حسین پور،^۱ علی اسفندانی^۲

از صفحه ۱۳۵ الی ۱۶۶

چکیده

زمینه و هدف: پدیده سرقت به عنوان یک عمل مجرمانه و نفرت‌انگیز یکی از معضلات عمده جوامع بشری بوده و پلیس همواره به دنبال راهی بوده تا با شناخت اقدامات تأثیرگذار در حوزه پیشگیری از سرقت در بُعد ساختاری و مأموریتی، راهکار هدفمند و مؤثری را جهت از میان بردن یا کاهش سرقت ارائه کند. ایستگاه‌های پلیس یکی از مراکز انتظامی است که می‌تواند در پیشگیری از سرقت به ویژه سرقت خودرو، عملکرد مؤثری داشته باشد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش ایستگاه‌های پلیس در میزان پیشگیری از سرقت خودرو در منطقه جنوب غرب تهران است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف و ماهیت، کاربردی و از حیث روش اجرا، پیمایشی بصورت توصیفی^۳ تحلیلی است. برای جمع‌آوری داده‌ها، از روش میدانی و از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. جامعه آماری شامل کارکنان کلانتری‌های جنوب غرب شهر تهران به تعداد ۱۴۱ نفر است که جهت سنجش اعتبار گویه‌ها، از روش اعتبار صوری استفاده شده و سنجش و بررسی پایایی پرسشنامه نیز از طریق آزمون آلفای کرونباخ صورت پذیرفت.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: یافته‌ها و نتایج پژوهش نشان می‌دهد که محل استقرار ایستگاه‌های پلیس، مدیریت صحیح، استعداد سازمانی نیروها و تجهیزات سازمانی این ایستگاه‌ها در پیشگیری از سرقت خودرو مؤثر می‌باشد. براساس پژوهش انجام شده و نیز تجارب حاصل از فعالیت انتظامی انجام شده توسط پژوهشگران در طول سالیان گذشته می‌توان این گونه نتیجه‌گیری نمود که متناسب با وسعت و عمق تعاملات و تبادلات بین پلیس و افراد جامعه می‌توان به نحو مؤثری از وقوع گسترده جرایم در سطح جامعه پیشگیری کرد.

واژه‌های کلیدی

پیشگیری، ایستگاه‌های پلیس، سرقت، خودرو.

۱. دانشیار علوم ارتباطات دانشگاه علوم انتظامی امین، (نویسنده مسئول) j.sadat95@gmail.com

۲. کارشناس ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی دانشگاه علوم انتظامی امین.

مقدمه

سرقت، از جمله جرایم علیه اموال است که از زمان شکل‌گیری مالکیت خصوصی در جوامع بشری شایع شد. بررسی تاریخی حقوق جزا نشان می‌دهد که این عمل از دیرباز انسان‌ها به آن مبتلا بوده و حتی در میان حیوانات نیز دیده می‌شود. در حال حاضر این جرم در میان تمام ملل و از نظر کلیه ادیان منفور و مستوجب تعقیب کیفری است. خداوند متعال در سوره مائده آیه ۳۸ می‌فرماید: «دست مرد و زن دزد را به کیفر اعمالش ببرید، این عقوبتی است که خدا برای آن‌ها مقدر داشته و خدا بر هر کار مقتدر و به مصالح خلق داناست.» سرقت امروزه از جهت کمی و کیفی دچار تحول و از لحاظ تنوع نیز در انواع و اشکال مختلفی رواج یافته است، سرقت‌های ساده و ابتدایی در جوامع روستایی سرقت‌های پیچیده که مستلزم نقشه و تدارک، پیش‌بینی و برنامه‌ریزی دقیق و حساب شده قبلی و بهره‌گیری از ابزار و تجهیزات مدرن و نیروی انسانی کار آزموده و سازمانی متشکل است، در جوامع شهری بروز می‌کند ضمن این که مکان و زمان نمی‌شناسد و در هر لحظه از شبانه روز احتمال وقوع آن است. (هاتفی، ۱۳۸۴: ۱) سرقت همانند جرایم دیگر، از جهت کمی و کیفی دچار تحول و از لحاظ تنوع، در انواع و اشکال مختلفی رواج یافته است و مکان و زمان نمی‌شناسد و در هر لحظه از شبانه‌روز احتمال وقوع آن هست و این پدیده زشت نه تنها نظام مالی افراد و اشخاص، بلکه به اقتصاد و روان جامعه نیز لطمه‌های جبران‌ناپذیری وارد می‌نماید (رضایی‌راد و همکاران، ۱۳۸۸: ۳۶۴).

پدیده سرقت یکی از معضلات عمده اجتماع‌ها است و هر کس به فراخور اندیشه خویش در پی جویی آن است جهت پیشگیری از وقوع آن باید عوامل آن را مطالعه و شناسایی کرد؛ زیرا بدون تشخیص و شناسایی علت وقوع آن نمی‌توان برای جلوگیری از وقوع آن برنامه‌ریزی کرد و راه حل‌هایی ارائه داد. از اهمیت آن همین بس که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در قسمتی از حکم انتصاب سردار سرتیپ قالیباف فرماندهی محترم نیروی انتظامی فرموده اند: تأکید ویژه اینجانب بر مقابله جدی با ناامن‌کنندگان شهر و

روستا و آلوده‌سازان معابر شهری و بیابانی، به خصوص در نقاط مرزی برخورد قاطع با عاملان سرقت و ناامنی اجتماع و شیوع مواد مخدر است. انواع سرقت‌ها از جمله عواملی است که موجب برهم خوردن نظم و آرامش جامعه می‌شود و این گونه حرکت‌ها تأثیر در ایجاد و ناامنی و وحشت دارد. چنان‌چه پاسگاه‌ها و عوامل اجرایی نتوانند بطور قاطع با این پدیده برخورد کنند و عاملان آن را به موقع دستگیر کنند باید در انتظار ناامنی‌های دیگر و بزرگ‌تری باشند. پاسگاه‌ها که عمده‌ترین مأموریت‌شان ایجاد و حفظ امنیت است، وظیفه دارند به طور جدی و قاطع با عوامل این گونه سرقت‌ها مبارزه کند و این ممکن نیست مگر با شناخت و آگاهی لازم و کافی از جمله آشنایی نسبت به تبعات سرقت و اثرات روانی آن در جامعه که باعث به هم ریختن بافت شهری یک محدوده می‌شود.

بیان مسأله

پدیده سرقت یکی از معضلات عمده اجتماعی است و هر کس به فراخور اندیشه در پی جویی آن است. جهت پیشگیری از وقوع آن باید عوامل آن را مطالعه و شناسایی کرد زیرا بدون تشخیص و شناسایی علت وقوع آن نمی‌توان برای جلوگیری از وقوع آن برنامه‌ریزی کرد و راه حل‌هایی ارائه داد. سرقت انواع خودروها که زاییده عصر ماشین است از گسترده‌ترین انواع سرقت‌هاست که بر امنیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه آثار نامطلوبی داشته و به همین علت از طرف بعضی از کارشناسان امور انتظامی، مادر سرقت‌هاست. برای این که از این وسیله نقلیه در ارتکاب سایر جرایم مانند حمل مواد مخدر، حمل کالای قاچاق، حمل مسروقه، آدم‌ربایی، شرارت و خرابکاری و... استفاده می‌گردد. و این امر موجب عدم احساس امنیت کامل نزد شهروندان می‌شود بنابراین پلیس باید برای مقابله اساسی با این موضوع برنامه‌ریزی و طرح‌هایی را تهیه و به مورد اجرا بگذارد. به همین منظور در چارت جدید کلانتری‌ها زیرمجموعه معاونت پیشگیری و انتظامی ایستگاه‌های سیار پلیس جهت برخورد با سارقین، زورگیران، کیف‌قاپ‌ها،

مزاحمین نوامیس، دستگیری مجرمین و کشف جرایم و افزایش احساس امنیت بیشتر در جامعه این ایستگاه‌ها تشکیل گردیده است. که با توجه به توضیحات فوق‌الذکر در این پژوهش به نقش ایستگاه‌های پلیس در میزان پیشگیری از سرقت خودرو در جنوب غرب تهران می‌پردازد.

مبانی نظری پژوهش

پلیس در مفهوم امروزی آن در درجه اول یک سازمان دولتی یا محلی است که مسئول حفظ نظم، امنیت، آرامش عمومی و متصدی حراست از جان و مال و حیثیت اشخاص می‌باشد و در درجه دوم، بازرسی و کشف جرایم، جمع‌آوری دلایل، دستگیری متهمان و مجرمان و سرانجام اجرای احکام کیفری را بر عهده دارد (انصاری، ۱۳۸۰: ۳۰) فرهنگ آریانپور نیز پلیس را این گونه تعریف کرده است: «پلیس یک سازمان اجتماعی است که عهده‌دار اجرای مقررات امنیت داخلی یک کشور و اعمال قدرت قانونی برای حفظ امنیت و آرامش آن است» (آریانپور، ۱۳۷۰: ۱۶۶۶).

ایستگاه‌های پلیس: ایستگاه‌های پلیس زیر مجموعه معاونت پیشگیری و انتظامی می‌باشد و برابر مصوب سازمانی دارای ساختار سازمانی ۲۲ نفره است که متشکل از یک رئیس ایستگاه، سه نفر افسر نگهبان، ۶ نفر گشت خودرویی (سه واحد)، ۶ نفر گشت موتور (سه واحد) و سه نفر گشت ۱۱۰ (سه واحد) هستند.

پیشگیری: پیشگیری از نظر لغوی به معنای جلوگیری کردن، مانع شدن، جلوگیری و نیز اقدامات احتیاطی برای جلوگیری از رخدادهای بد و ناخواسته است. پیشگیری از جرم و ناهنجاری‌های اجتماعی برای نخستین بار توسط انری کوفری پرچم‌دار مکتب تحقیقی یا اثباتی مطرح شد و امروزه شاخه‌ای در جرم‌شناسی با نام جرم‌شناسی پیشگیری ظهور یافته که بسیار شایان توجه محققان و دانشمندان به خصوص سازمان‌های پلیس و دادگستری است. از نظر ریشه‌شناسی، کلمه پیشگیری دارای بُعد مضاعف است، پیشگیری در عین حال جلوگیری و آگاهی دادن نیز هست. در جرم‌شناسی، پیشگیری به معنای اول کلمه گرفته

شده و آن عبارت است از: به جلوی تبهکاری و ناهنجاری رفتن به منظور ممانعت از وقوع جرم (گسن، ۱۳۷۰: ۶۵). در امور انتظامی و پلیسی، پیشگیری عبارت است از کلیه تدابیر، تدارکات و اقدامات پلیسی به منظور جلوگیری از وقوع جرایم.

دیدگاه‌ها و نظریات درباره پیشگیری: مطالعات علمی در خصوص ناهنجاری‌ها و انحرافات اجتماعی، جرایم و جنایات در رشته‌ای به نام جرم‌شناسی که از شاخه‌های حقوق کیفری و یا انسان‌شناسی کیفری است. در خلال سال‌های ۱۸۸۰ تا ۱۹۰۰ میلادی با پژوهش‌های محققین علوم انسانی چون سزار لمبروزو ایتالیایی و انریکوفری فرانسوی مورد توجه دانشمندان علوم انسانی و علوم جنایی قرار گرفته است (فدائی شهری، ۱۳۷۸: ۷۶). سزار لمبروزو با کتاب انسان بزهکار (سال ۱۸۷۶) جبر زیستی را مهم‌ترین علل ناهنجاری‌ها و انحرافات اجتماعی می‌داند و معتقد است انسان ذاتاً و بطور فطری ناهنجار و بزهکار متولد می‌شود و علت اصلی ارتکاب جرایم ریشه در ذات و فطرت شخص مجرم دارد. خصوصیات و شاخص‌های ارتکاب از طریق وراثت به فرزندان منتقل می‌شود.

انریکوفری (سال ۱۸۸۱) به جبر محیطی معتقد است و درست برخلاف نظریات سزار لمبروزو می‌گوید انسان بطور فطری نابهنجار و بزهکار متولد نمی‌شود و بلکه محیط خانواده، محیط آموزش جامعه و محیط پرورشی است که موجبات نابهنجاری و بزهکاری را فراهم می‌آورد.

دورکیم و لاکاسانی به تأثیر تمدن و فرهنگ و شرایط محیط اجتماعی در ارتکاب جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی اشاره کرده‌اند و معتقدند: محیط اجتماعی غذای پرورشی ناهنجاری‌ها و بزهکاری است، بزهکار مانند میکروبی است که در جامعه زمانی می‌تواند رشد کند که محیط اجتماعی زمینه‌های ارتکاب جرم (موقعیت محرمانه) را مانند غذای او فراهم و آماده کند.

آنچه مسلم است این که ناهنجاری، جرم و بزهکاری، پدیده‌هایی نسبی بوده و در جوامع مختلف بسته به فرهنگ مردم، اعتقادات اجتماعی، نظام حکومتی، قوانین جاری و قبولیات عمومی شدت و ضعف داشته و متفاوتند.

چه بسا پدیده‌ای در یک جامعه تقبل همگانی داشته، عرف، مناسب و پسندیده به نظر آید در صورتی که همان پدیده در جامعه دیگر تقبیح همگانی داشته، خلاف عرف، نامناسب و ناپسندیده باشد (فرجاد، ۱۳۶۹: ۸۹).

انواع پیشگیری: دانشمندان حوزه‌های علوم اجتماعی و جرم‌شناسی پیشگیری از جرم را به انواع مختلفی تقسیم کرده است ولی با وجود اختلاف نظرها در تقسیم‌بندی پیشگیری از جرایم به کیفری و غیر کیفری اتفاق نظر دارند لذا به بحث پیرامون هر کدام از آن‌ها می‌پردازیم.

الف) پیشگیری کیفری: در این نوع پیشگیری با تکیه بر اثرات اعمال کیفر، اجرای سریع و حتمی آن سعی می‌نمایند که بر افکار عمومی جامعه تأثیر گذارند تا از ارتکاب جرایم پیشگیری نمایند اما باید اذعان کرد که اقدامات کیفری تأثیرات کمی بر کاهش نرخ جرایم داشته است و با آن که در قوانین بسیاری از کشورها مجازات‌های سنگینی برای جرایم پیش‌بینی شده است اما در مهار جرایم چندان موفق نبوده‌اند و در نتیجه انتظارات افراد جامعه تحقق نیافته است.

پیشگیری کیفری به دو شاخه عام و خاص تقسیم می‌گردد. محور پیشگیری عام بر نقش بازدارندگی مجازات‌ها، ارباب‌انگیزی و عبرت‌آموزی کیفری بر عموم مردم استوار است. پیشگیری عام جرم‌مدار است و در این نوع پیشگیری از طریق وضع قوانین، تعیین کیفر و اجرای آن بر مجرمان تلاش می‌شود تا از ارتکاب اولیه جرایم متوسطه افراد جامعه پیشگیری گردد. هدف از پیشگیری خاص، اصلاح مجرمان و جلوگیری از جرم است و مجموعه اقداماتی است که در راستای بازپروری و اصلاح مجرمین انجام می‌گیرد تا از ارتکاب جرم جلوگیری به عمل آید این نوع پیشگیری برخلاف پیشگیری خاص

مجرم مدار است و از دیدگاه‌های جرم‌شناسی متأثر است در پیشگیری خاص سعی می‌شود با فردی کردن مجازات، اجرای محکومیت‌های سالب آزادی و مراقبت و کمک به زندانیان از تکرار جرم زندانیان ترخیص شده پیشگیری نماید.

ب) پیشگیری غیر کیفری: پیشگیری غیر کیفری به دو شاخه اجتماعی و وضعی تقسیم می‌شود.

۱- پیشگیری اجتماعی: پیشگیری اجتماعی از بزهکاری شامل مجموعه اقدام‌های پیش‌گیرنده است که به دنبال حذف یا خنثی کردن آن دسته از عواملی است که در تکوین جرم مؤثر بودند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۹: ۱۹) در پیشگیری اجتماعی سعی می‌شود بر شخصیت افراد جامعه از طریق نهادهای اجتماعی تأثیر گذاشته شود تا افراد جامعه طوری تربیت شوند که از ارتکاب هر نوع جرمی اجتناب کنند.

در این پیشگیری تمرکز بر سالم‌سازی محیط اجتماعی است جرم‌شناسان اعتقاد دارند که نارسایی‌های اجتماعی از علل عمده وقوع جرایم و لازم است این نارسایی‌ها بهبود یابند. لذا روش پیشگیری اجتماعی از جرم بیشترین تمرکز خود را بر روی برنامه‌ها و سیاست‌های تکاملی دارد و سعی در بهبود وضعیت بهداشت زندگی خانوادگی، آموزش و مسکن، فرصت‌های شغلی زود هنگام و مداخله بیشتر برنامه‌های پیشگیری از جرایم روی جوانان متمرکز شده و افراد محله‌ها و خانواده‌هایی را که مدنظر قرار می‌دهد که بیشتر در معرض خطر قرار دارد (روزنام، ۱۳۸۱: ۱۹۹-۲۰۰).

به طور کلی می‌توان گفت پیشگیری اجتماعی بر تغییر شرایط اجتماعی جرم‌زا و کاهش انگیزه‌های مجرمان متمرکز بوده و بر مبنای علت‌شناسی جرایم با دخالت در محیط‌های اجتماعی مانع از شکل‌گیری انگیزه‌های بزه‌کارانه و خنثی‌سازی عوامل جرم‌زا می‌گردد. در واقع در تدابیر پیشگیری اجتماعی، نقش خانواده، آموزش، وسایل ارتباط جمعی و سیاست‌های کلی اجتماعی بسیار اهمیت دارد. این نوع پیشگیری با رویکرد کلان به عوامل

بروز بزه کاری از قبیل فقر اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی توصیه می شود و با توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و.... در جامعه از بروز بزهکاری جلوگیری می گردد. در پیشگیری اجتماعی بر ایجاد تغییرات و اصلاحات فردی و محیطی که منجر به اصلاح جامعه و فرد و همچنین منجر به جلوگیری از جرم به صورت پایدار و همیشگی می گردد، تأکید شده است (بیات، ۱۳۸۷: ۴۹). پیشگیری اجتماعی به دو نوع تقسیم می شود: که هر یک از آنها کارکرد خاص خود را دارد.

الف) پیشگیری جامعه دار^۱: که در پی خنثی سازی عوامل جرمزا در محیط اجتماعی است. ب) پیشگیری رشد مدار^۲: که سعی دارد چنانچه کودک به هر دلیلی از خود مظاهر بزه کاری را بروز داد با مداخله زودرس در وی و محیط پیرامونش از مزمن شدن بزهکاری در آینده جلوگیری کند.

پلیس نیز در این نوع پیشگیری با مداخله در روند جامعه پذیری، تعامل با بخش های گوناگون اجتماعی و مشارکت با نهادهای ذی ربط خواهد توانست نقش قابل توجهی را در پیشگیری اجتماعی غیر کیفری ایفا نمود. یکی از نمونه های این امور را می توان تعامل پلیس با دانش آموزان به جهت کاهش بزهکاری با استفاده از ابزار آگاه سازی و اقناع دانست.

۲- پیشگیری وضعی از جرم:

در پیشگیری وضعی با حمایت از آماج های جرم بزه دیدگان بالقوه و اعمال تدابیر در صدد جلوگیری از بزه دیدگی افراد و آماج در برابر بزهکاران هستند که در نهایت و به طور غیر مستقیم کاهش بزهکاری نتیجه آن خواهد بود در صورتی که پیشگیری اجتماعی به طور مستقیم در مقام جلوگیری از مجرم شدن افراد جامعه است یعنی جلوگیری از تبدیل شدن بزهکاران بالقوه و بزهکاران بالفعل (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۹: ۱۹).

1. Social Prevention.
2. Developmental Prevention.

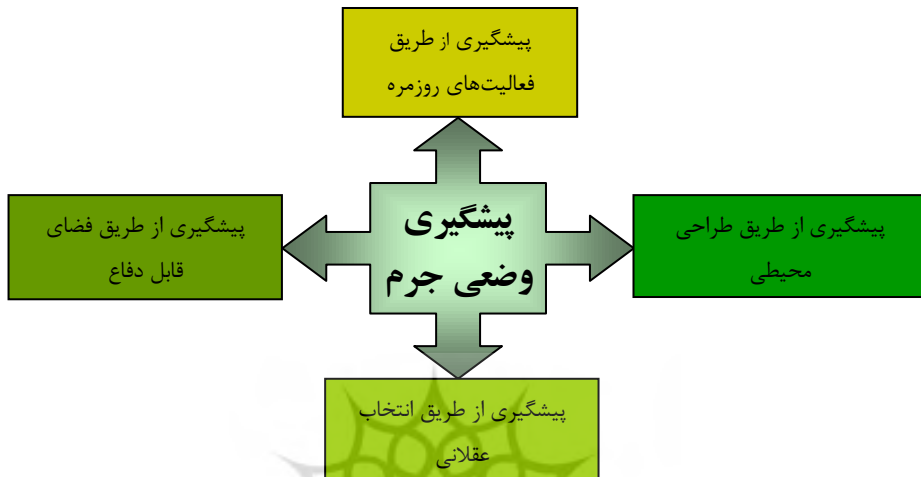
پیشگیری وضعی ریشه در بزه‌دیده‌شناسی دارد و در بزه‌دیده‌شناسی نقش بزه‌دیده در وقوع جرم مورد مطالعه قرار می‌گیرد. لذا برای جلوگیری از قربانی شدن افراد جامعه از روش‌های پیشگیری وضعی استفاده می‌نمایند.

مجرمان با بهره‌برداری از فرصت‌ها و شرایطی که در رفتار قربانیان جرم خلل ایجاد می‌کند بهره‌برداری کرده و به اندیشه ارتکاب جرم می‌افتند لذا مجرم فردی است حساب‌گر و از طریق شیوه‌های فنی تا حدود زیادی می‌توان از عمل وی جلوگیری کرد. ژرژ پیکا پیشگیری وضعی را این‌گونه توصیف می‌کند: پیشگیری وضعی عبارت است از اقدام به محدود کردن فرصت‌های ارتکاب جرم یا مشکل‌تر کردن تحقق این فرصت‌ها برای مجرمین بالقوه (پیکا ژرژ، ۱۳۷۶: ۴۲).

هدف پیشگیری وضعی عبارت است از تأثیرگذاری بر وضعیت شرایط قبل از ارتکاب جرم، وضعیت پیش جناحی، آستانه ارتکاب جرم و حین ارتکاب جرم است و سعی می‌گردد با افزایش خطر شناسایی به احتمال دستگیری بزه‌کاران بر محیط و شرایط وقوع جرم تسلط یابند.

برنامه‌های پیشگیری وضعی عمدتاً بر کاهش فرصت‌های انجام جرم مثل استقرار تکنولوژی‌های مراقبتی، مراقبت شدید در اماکن عمومی و مناطق تجاری و همچنین کاهش موقعیت‌های مناسب وقوع جرایم و قربانی شدن افراد جامعه متمرکز است. کلارک می‌گوید: پیشگیری وضعی به رویکرد پیشگیرانه‌ای اشاره دارد که به جای بهبود جامعه یا سازمان‌های آن به طور ساده بر کاهش موقعیت‌های جرم مبتنی است. پیشگیری وضعی شامل اقدامات کاهنده موقعی می‌شود که الف- به اشکال خاص جرم توجه دارد؛ ب- شامل مدیریت طراحی یا دستکاری محیط به شکل خاص و دائم می‌شود؛ پ- خطر ارتکاب جرم را افزایش می‌دهد تا منافع طیف وسیع از خاطیان را کاهش بدهند. به عنوان مثال به طراحی محیط‌های ساخته شده و چگونگی مخفی کردن با طراحی مجدد آن‌ها

برای یاری به مردم در کنترل محیط خودشان توجه می‌کنند این توجه‌ها با نظارت مرتبط است (گوردن، ۱۳۸۰: ۸۹ - ۸۸).

نمودار ۱ - پیشگیری وضعی جرم (بیات، شرافتی‌پور و عبدی، ۱۳۸۷: ۵۶)

سرقت خودرو

در فرهنگ لغات فارسی نیز سرقت به معنای بردن مال کسی در پنهان و با مکر و فریب که صاحب مال خبردار نشود و نیز گرفتن مال کسی در بیابان و صحرا به زور و یا بدون پول و مال کسی به زور یا مکر و فریب آمده است. در فرهنگ دهخدا از مصدر عربی به معنی دزدی و معادل آن دزدی به کار برده می‌شود. در ماده ۱۹۷ قانون مجازات اسلامی سرقت عبارت از ربودن مال دیگری به طور پنهانی (هاتفی، ۱۳۸۴: ۹). عنصرمادی جرم سرقت در حقوق ایران و اسلام ربایش است. عمل ربایش یا ربودن یا بوسیله انسان یا به وسیله ابزار آلات و حیوانات تحت تعلیم وی صورت می‌گیرد. ولی آنچه که تحقق آن ضروری است نقل مکان دادن مال می‌باشد یعنی ربایش مال جزء با نقل مکان دادن آن قابل تصور نیست، به این معنا که اموال غیرمنقول از نظر حقوق قابل سرقت نمی‌باشند.

پس از وارد نمودن اولین خودرو توسط ناصر الدین شاه به کشور در سال ۱۳۳۰ نیروی انتظامی وقت با پدیده مجرمانه جدیدی روبه‌رو گردید. که تا آن موقع مسبوق به سابقه نبوده و پس از گذشت نیم قرن از سرقت اولین خودرو تعدد و تنوع خودروها موجب تحول شگرفی در سرقت آن و سرقت لوازم و قطعات آن چه در داخل ایران و چه در خارج ایران گردید به نحوی که در سال ۱۳۷۷ به ازای هر ساعت یک دستگاه خودرو و دو دستگاه موتور سیکلت به سرقت رفته و در اروپا هر ۱۷ ثانیه یک ماشین دزدیده شده است سرقت انواع خودروها که زاینده عصر ماشین است. به دلایل برشمرده شده در زیر از گسترده‌ترین انواع سرقت‌هاست که بر امنیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه آثار نامطلوبی داشته و به همین علت است از طرف بعضی از کارشناسان امور انتظامی «مادر سرقت‌ها» نامگذاری شده است (هاتفی، ۱۳۸۴: ۱۵۲).

امروزه در بیشتر کشورهای جهان به دلیل تنوع و گستردگی سرقت، مجازات‌های متفاوتی نیز برای هر یک در نظر گرفته شده است، مانند: سرقت ساده، سرقت توأم با آزار، سرقت از منازل مسکونی، سرقت در شب، سرقت از بانک‌ها و صرافی‌ها و سرقت از مغازه‌ها (میرساردو، ۱۳۸۹: ۵۶).

آمارهای اداره کل پلیس بین‌الملل در مورد انواع سرقت در ۹۳ کشور جهان در سال ۱۹۹۹ نشان می‌دهد که در ده کشور آلمان، فرانسه، ژاپن، روسیه، آفریقای جنوبی، کانادا، استرالیا، اسپانیا، لهستان و دانمارک که به ترتیب بالاترین حجم سرقت روی داده است. در بین این ده کشور، بیشترین تعداد سرقت در آلمان و کمترین تعداد سرقت در دانمارک بوده است (حبیب زاده، ۱۳۸۹: ۶۵).

سرقت عمدتاً پدیده‌ای شهری است و شهرهای بزرگ که میزان آشنایی افراد با هم کمتر است انگیزه ارتکاب سرقت و احتمال موفقیت آن نیز بیشتر است. پژوهش‌های جامعه‌شناختی در مورد عوامل اجتماعی سرقت بیانگر آن است که بین سرقت و افزایش بی‌رویه جمعیت، افزایش نرخ بیکاری، فقر، بالا رفتن مخارج زندگی و تغییرات سریع در

الگوهای مصرف، تغییر در هرم سنی و جوانی جمعیت و تراکم جمعیت مهاجر و جابه‌جایی جمعیت رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. به‌علاوه کاهش کنترل‌های رسمی و غیررسمی و عدم رعایت موارد ایمنی توسط مردم موجب افزایش سرقت در جامعه می‌شود (عباسی‌نژاد، ۱۳۹۳: ۸۹).

مدیریت انتظامی پیشگیری از جرم بردازد. اصطلاح پلیس جامعه‌محور در دهه ۱۹۸۰ مطرح شد که مشخصه آن تغییر جهت از الگوهای سنتی کنترل اجتماعی به سمت جامعه‌محوری است که با احیاء گشت پیاده، پلیس محلی و بازگشت به محله و رفتارهای پیشگیرانه مشخص می‌شود. از نظر فریدمن پلیس جامعه‌محور عبارتست از راهبرد و خط-مشی انتظامی که با هدف دستیابی به کنترل مؤثر و کارآمد جرایم، کاهش ترس از جنایت، توسعه کیفیت زندگی، گسترش خدمات پلیسی و مشروعیت کار پلیس از طریق تکیه بر منابع جامعه که در صدد تغییر شرایط جرم‌پذیری بیشتر پلیس، سهم شدن فعال‌تر و بیشتر جامعه در فرایند تصمیم‌گیری و توجه بیشتر به حقوق و آزادی‌های مدنی است (ترویانوویچ، ۱۳۸۳: ۲۹).

رویکرد دوم، رویکرد ابزارمحور است. در این شیوه پلیس به کمک ابزارهای تخصصی و تجهیزات پلیسی اقدام به دستگیری و مقابله با مجرمان افزایش سخت معروف است. نظریه پردازان معتقدند که استفاده از تجهیزات پلیسی، رویکرد اقتدارگرا بوده و در گذشته و جامعه سنتی این شیوه شیوع داشته و کارآمد بوده اما امروزه آن کارایی و اثربخشی گذشته را ندارد. دیدگاه‌های کلارک و رویکردهای پیشگیری وضعی بیشتر در این زمینه متمرکز هستند. رنسیس لیکرت^۱ آن را مدیریت آمرانه (رنسیس، ۱۹۶۷) تئوری مسیر - هدف تاننهام و اشمیت آن را رهبری آمرانه (الوانی، ۱۳۹۱: ۱۵۰) که مشارکت در آن راه ندارد و همه امور را مدیر تعیین می‌کند.

1 - Rensis Likert.

رویکرد سوم، رویکرد تعامل با نهادهای مختلف است. رنسیس لیکرت (۱۹۶۷) در طبقه‌بندی سبک‌های مدیریت اثربخش، آن را به چهار دسته تقسیم می‌کند این چهار سیستم حاصل مطالعات گروه میشیگان می‌باشد. نوع چهارم آن، مدیریت مشارکتی^۱ است (رضائیان، ۱۳۸۵: ۳۹۱ و ذوالفقاری، ۱۳۹۰: ۶۶-۶۷). در رویکرد مدیریت مشارکتی اثربخش، پلیس سعی می‌کند در تعامل مؤثر با سایر نهادها به ویژه قوه قضائیه، مدیریت و کنترل انتظامی پدیده‌های مجرمانه را به عهده می‌گیرد. دیدگاه‌های نهادگرایان در این زمینه نیز معتقد به تعامل بین نهادی برای حل مسائل و مشکلات اجتماعی هستند.

رویکرد چهارم، رویکرد تخصصی پلیس است. بدین صورت با توجه به تخصصی شدن جامعه، نظریه پردازان معتقدند که پلیس نیز متناسب با رشد و توسعه اعمال و پدیده‌های مجرمانه، علم کشف جرایم و مدیریت جرایم را در جامعه تخصصی‌تر نماید. بنیانگذاران مکتب تخصصی شدن مشاغل و کار در جامعه صنعتی و پیشرفته نظیر امیل دورکیم و نظریه پردازان رویکرد سیستمی مانند اسپنسر به این دیدگاه نگاه می‌کنند که برای مدیریت جامعه، باید رویکرد علمی و تخصصی به پدیده‌های اجتماعی داشت. لذا با توسعه و پیشرفت ساختارهای اجتماعی، پلیس نیز برای موفقیت در مأموریت‌های خود باید تخصصی‌تر وارد عمل شود و در مدیریت انتظامی پیشگیری از جرم موفق‌تر عمل نماید.

پیشینه پژوهش:

- مرشدی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «بررسی شیوه‌های مؤثر پیشگیری وضعی از سرقت به عنف» با هدف شناخت و بررسی عوامل و شیوه‌های مؤثر پیشگیری بر وقوع سرقت‌های به عنف در شهر ارومیه انجام داده که از نظر نوع، کاربردی و از نظر ماهیتی، علی - مقایسه‌ای به صورت پیمایشی با جامعه آماری کارکنان معاونت آگاهی و دواير پیشگیری کلانتری‌های سطح شهرستان ارومیه که هر یک از این افراد به‌طور مستقیم در

1 - Participative.

مشاغل مرتبط با از نزدیک دخیل بوده‌اند صورت گرفته است. نتایج پژوهش حکایت از این دارد که به ترتیب، نقش مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) در کاهش سرقت‌های به عنف و نقش بافت محیطی نامناسب و نقش رفتار افراد بزه‌دیده در افزایش سرقت‌های به عنف شهر ارومیه دخیل است.

- در پژوهش عبادی‌نژاد (۱۳۸۷) با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های به عنف در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۶ (با رویکرد پیشگیری وضعی از وقوع جرم)» سرقت‌های به عنف موجود در پلیس‌آگاهی بندرعباس براساس شاخص‌های تعیین‌شده الگوی پژوهش تعریف و طراحی شده است. نتایج پژوهش نشان داد بین مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) و میزان وقوع سرقت‌های به عنف رابطه وجود دارد و بین عامل زمان و مکان و رفتار افراد بزه‌دیده و بافت محیطی و میزان وقوع سرقت‌های به عنف نیز رابطه معناداری وجود دارد.

- در پژوهش پورحنیفه (۱۳۸۳) تحت عنوان «بررسی شیوه‌های پیشگیری انتظامی از سرقت درون خودرو در فرماندهی انتظامی تهران بزرگ در سال ۱۳۸۳» با هدف کلی بررسی میزان تأثیر شیوه‌های مختلف پیشگیری انتظامی از سرقت درون خودرو در قالب ۱- حضور پلیس در سطح شهر ۲- آموزش همگانی ۳- تقویت مشارکت همگانی ۴- اصلاح تقویت سیستم پیشگیری و کشف ۵- تعامل برون سازمانی ناجا احصاء و در جهت ارزیابی میزان تأثیر هر یک از آنها، شاخص‌هایی تعیین شده است. روش این پژوهش پیمایشی بوده و در تهران سال ۱۳۸۳ انجام گرفت که نتایج حاصل از پژوهش پیشنهادهایی برای پیشگیری از سرقت درون خودرو ارائه کرده است (به نقل از سندگل، ۱۳۹۶).

- مطالعه‌ای توسط پیانلو و همکارانش با عنوان «بررسی تطبیقی سرقت‌های ایستگاهی و غیر ایستگاهی در شهرستان زنجان در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷» انجام شده است. روش تحقیق این پژوهش به صورت ترکیبی توصیفی و استنباطی بوده و داده‌ها از طریق

پرسشنامه جمع آوری شده است. یافته‌های تحقیق نشان داده است که بین متغیرهای روش سرقت و انگیزه سارقان، رابطه معناداری وجود داشته است. همچنین بین متغیرهای روش سرقت و سابقه کیفری، روش سرقت و داشتن اعتیاد به مواد مخدر، روش سرقت و نوع سرقت، روش سرقت و محل سکونت، همچنین بین روش سرقت و محل تولد سارقان، رابطه معناداری دیده شده است. در حالی که بین متغیرهای روش سرقت و تأهل، روش سرقت و جنسیت، همچنین روش سرقت و سواد، رابطه معناداری ملاحظه نشده است.

- بنی اسد، براتی مصلح و عمرانی نژاد (۱۳۹۴) نیز در مطالعه دیگری با عنوان «بررسی علل افزایش سرقت به عنف» به این نتیجه رسیده‌اند که ضعف در باورها و اعتقادات دینی، فقر و بیکاری، ناکامی و محرومیت، ضعف انضباط اجتماعی، نقش گروه همسالان، نقش رسانه، نقصان و ناکارآمدی جریان جامعه پذیری، شرایط محیطی و جغرافیایی و ضعف اعتماد اجتماعی به ترتیب بیشترین تأثیرگذاری را بر میزان سرقت به عنف در شهر بندرعباس داشته‌اند.

- مقاتلی و همکاران (۱۳۹۴)، پژوهشی با عنوان «بررسی و تحلیل عوامل موثر بر جرم سرقت اموال داخل خودرو در شهر بوشهر» انجام داده‌اند که نتایج آن نشان می‌دهد بین میزان فقر و بیکاری در پیشگیری از وقوع سرقت اموال داخل خودرو در بوشهر رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین آموزش و تجربه مأموران گشت انتظامی در کاهش از جرایم سرقت اموال داخل خودرو تأثیر معناداری دارد و در تحلیل کلی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر سرقت در شهرستان بوشهر مشکلات اقتصادی از قبیل فقر و بیکاری، دوستان ناباب، اعتیاد و ضعف نهادهای درگیر در این پدیده می‌باشد.

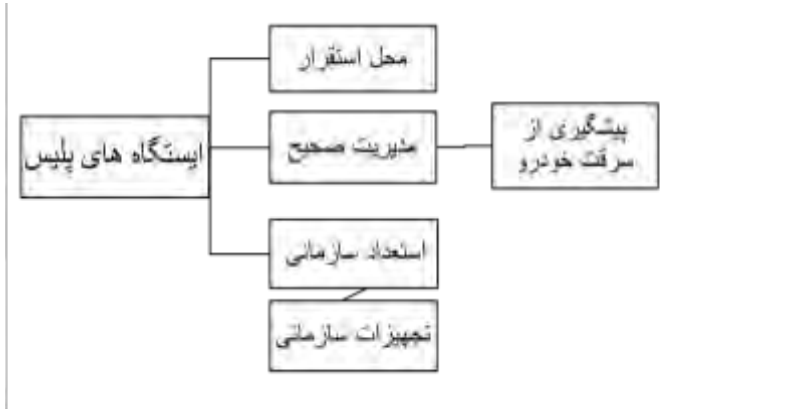
- میرساردو و حسینی (۱۳۸۹) پژوهشی با عنوان بررسی نقش مشارکت‌های مردمی در پیشگیری از سرقت منزل با روش پژوهش اسنادی، پیمایشی با ابزار گردآوری داده‌ها توسط پرسشنامه با ۱۰۰ نفر از مطلعین (روسای نیروی انتظامی) مصاحبه انجام داده و

یافته‌های آن حاکی از این بوده که آموزش شهروندان در زمینه پیشگیری از سرقت منزل، رشد فرهنگی شهروندان در مشارکت، نوع برخورد پلیس با مردم، استفاده بیشتر شهروندان از تکنولوژی جدید امنیت منزل، احساس مردم از داشتن پلیس مقتدر و عملکرد پلیس در زمینه پیشگیری از سرقت منزل و مشارکت عمومی با پلیس در پیشگیری از دزدی وجود دارد.

- تراشر^۱ (۱۹۲۷) در مورد گانگسترهای خیابانی شهر شیکاگو به مطالعه پرداخت. او دریافت که حوزه عمل خلاف کاران خیابانی، غالباً در مناطق در حال ساخت‌ساز و تغییر بافت شهری شکل می‌گیرد. در میان اکولوژیست‌های مکتب شیکاگو، کار شاو و مک کی^۲ (۱۹۳۱) نیز جلب توجه می‌کند، آن‌ها عوامل مؤثر بر شکل‌گیری جرایم در شهر شیکاگو را مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه پی بردند که بیشترین نرخ جرایم و بزهکاری در مرکز شهر، به خصوص در بخش تجاری شهر به وقوع می‌پیوندد. جان جاکوبز^۳ (۱۹۶۱) در اثر معروف خود تحت عنوان «مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا»، نوع طراحی شهرها و تأثیر آن در کاهش بزهکاری و همچنین تأثیر مراقبت‌های طبیعی و معمولی مردم در پیشگیری جرم را مطرح کردند او در این مطالعه روابط معناداری بین معماری شهری، مراقبت‌های اجتماعی ناشی از آن و وقوع جرایم کشف کرد (به نقل از دانشگاه دلیور، ۱۹۶۱۴).

-
1. Trasher.
  2. Shaw & McKay.
  3. Jane Jacobs.
  4. University of Delaware.

مدل مفهومی پژوهش

از آنجایی که هدف این پژوهش شناسایی نقش ایستگاه‌های پلیس در میزان پیشگیری از سرقت خودرو می‌باشد، فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر می‌باشد.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی: بین ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

- ۱- بین محل استقرار ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.
- ۲- بین مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.
- ۳- بین استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.
- ۴- بین تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف و ماهیت، کاربردی و از حیث روش اجرا، پیمایشی به صورت توصیفی^۱ تحلیلی است. در این پژوهش، در ابتدا با بررسی وضعیت فعلی موضوع مورد بحث و مطالعه مبانی نظری مربوط به موضوع، مجموعه‌ای از نشانه‌ها و علامت‌های راهنمایی‌کننده^۱ برای درک و کشف مسئله اصلی فراهم شده و سپس با اجرای مصاحبه‌های حضوری و غیرحضوری با نخبگان و کارشناسان، نسبت به طراحی و تدوین نهایی پرسشنامه اقدام شده است. لذا برای جمع‌آوری داده‌ها، از روش میدانی و از ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شد. برای انجام مطالعات میدانی این پژوهش از نمونه‌گیری خوشه‌ای^۲ تصادفی استفاده شده است. جامعه آماری شامل کارکنان کلاتری‌های جنوب غرب شهر تهران است. بطور روشن، با توجه به محدودیت‌های این مطالعه، کلاتری‌های فرماندهی انتظامی جنوب غرب شهر تهران به عنوان خوشه‌های اصلی تحت بررسی در نظر گرفته شده و تعداد ۱۴۱ نفر از بین روسای کلاتری‌ها و ایستگاه‌های پلیس، معاون پیشگیری و روسای تجسس و افسران گشت، سرکلاتران پنجم و دهم و افسران کارشناس انتظامی انتخاب شده است. جهت سنجش اعتبار گویه‌ها، از روش اعتبار صوری استفاده شده و این اعتبار برپایه قضاوت داوران به وسیله چند تن از اساتید و کارشناسان متخصص، اهل فن و صاحب نظر در این زمینه مورد تأیید قرار گرفته است. سنجش و بررسی پایایی پرسش‌نامه نیز از طریق آزمون آلفای کرونباخ صورت پذیرفت که در نهایت با توجه به ضریب آلفای کلی بالاتر از ۰/۷ (۰/۹۰۵)، مطلوب و مورد قبول بوده است.

1.Symptoms.
2.Cluster Sampling.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

همان گونه که در جدول زیر نشان داده شده است، ۱۰۰ درصد پاسخگویان جنسیت خود را مرد گزارش کرده‌اند. در این میان، بیشترین درصد پاسخگویان (۴۸,۲۲ درصد) شغل خود را افسر سرگشت و کمترین درصد پاسخگویان نیز سرکلانتر (۱,۴۱) و کارشناس انتظامی (۲,۸۳ درصد) گزارش کرده‌اند. بیشترین درصد پاسخگویان (۵۸,۱۵ درصد) تحصیلات خود را لیسانس و کمترین درصد پاسخگویان (۵,۶۷ درصد) نیز تحصیلات خود را فوق لیسانس گزارش کرده‌اند.

جدول ۱ - فراوانی اطلاعات جمعیت شناختی

یافته‌ها		گروه‌ها	
درصد فراوانی	فراوانی		
۱۰۰	۱۰۰	مرد	جنسیت
۰	۰	زن	
۱,۴۱	۲	سرکلانتر	شغل
۷,۰۹	۱۰	رئیس کلانتری	
۷,۰۹	۱۰	رئیس تجسس	
۲,۸۳	۴	کارشناس انتظامی	
۷,۰۹	۱۰	معاون پیشگیری	
۲۴,۱۱	۳۴	رئیس ایستگاه	
۴۸,۲۲	۶۸	افسر سرگشت	
۲,۱۲	۳	بی پاسخ	
۳۶,۱۷	۵۱	فوق دیپلم	
۵۸,۱۵	۸۲	لیسانس	
۵,۶۷	۸	فوق لیسانس	
۰	۰	دکتری	
۱۰۰	۱۴۱	جمع کل	

ب) یافته‌های استنباطی

فرضیه اول - بین محل استقرار ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.

جدول ۲- بررسی رابطه بین محل استقرار ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو

کل	زیاد	متوسط	کم	محل استقرار پیشگیری		
				کم	متوسط	
۱۶	۹	۶	۱	فراوانی	کم	
% ۱۱,۳	% ۶,۸	% ۷۵	% ۱۰۰	درصد		
۱۲۱	۱۱۹	۲	۰	فراوانی	متوسط	
% ۸۵,۸	% ۹۰,۲	% ۲۵	% ۰	درصد		
۴	۴	۰	۰	فراوانی	زیاد	
% ۲,۸	% ۳	% ۰	% ۰	درصد		
۱۴۱	۱۳۲	۸	۱	فراوانی	کل	
% ۱۰۰	% ۱۰۰	% ۱۰۰	% ۱۰۰	درصد		
n = ۰,۰۰۵ Sig = ۰,۴۶۴ R=۱۴۱					نتایج آماری	

نتایج بدست آمده از آزمون پیرسون بین محل استقرار ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو حاکی از آن است که در بین ۱۴۱ پاسخگوی مورد مطالعه، ضریب همبستگی با سطح معناداری $\text{Sig} = ۰,۰۰۵$ برابر با $R = ۰,۴۶۴$ محاسبه شده است. از آنجا که میزان خطای بدست آمده کمتر از ۰,۰۵ می باشد، لذا نتیجه می گیریم که فرض صفر تأیید نشده و رابطه معنی داری بین محل استقرار ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد.

جدول ۳- مقایسه شاخص‌های سنجش محل استقرار ایستگاه‌های پلیس

رتبه	میانگین	شاخص
۱	۴,۴۳	اعزام گشت‌های پیاده در سطح شهر
۲	۴,۲۳	تجزیه و تحلیل آمار مربوط به مناطق وقوع سرقت خودرو
۳	۳,۹۶۴	میزان آشنایی ماموران با حوزه استحفاظی
۴	۳,۵۸	انجام ایست بازرسی سیار
	۴,۰۵	محل استقرار ایستگاه‌های پلیس (میانگین کل)

برابر جدول ۳، کلیه شاخص‌های سنجش محل استقرار ایستگاه‌های پلیس در میانگین بالاتر از حد متوسط (۳) قرار دارند که از بین این شاخص‌ها، اعزام گشت‌های پیاده در سطح شهر با میانگین ۴,۴۳ و تجزیه و تحلیل آمار مربوط به مناطق وقوع سرقت خودرو با میانگین ۴,۲۳ بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند.

فرضیه دوم- بین مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.

جدول ۴- بررسی رابطه بین مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو

کل	زیاد	متوسط	کم	مدیریت صحیح	
				پیشگیری	کم
۶	۰	۶	۰	فراوانی	کم
%۴,۳	%۰	%۱۱,۵	%۰	درصد	
۱۰۵	۵۹	۴۶	۰	فراوانی	متوسط
%۷۴,۵	%۶۷	%۸۸,۵	%۰	درصد	
۳۰	۲۹	۰	۱	فراوانی	زیاد
%۲۱,۳	%۳۳	%۰	%۱۰۰	درصد	
۱۴۱	۸۸	۵۲	۱	فراوانی	کل
%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	درصد	
۱۴۱	n = ۰,۰۰۹ Sig = ۰,۴۰۴		R =	نتایج آماری	

نتایج بدست آمده از آزمون پیرسون بین مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو حاکی از آن است که در بین ۱۴۱ پاسخگوی مورد مطالعه، ضریب همبستگی با سطح معناداری $\text{Sig} = 0,009$ برابر با $R = 0,404$ محاسبه شده است. از آنجا که میزان خطای بدست آمده کمتر از $0,05$ می باشد، لذا نتیجه می گیریم که فرض صفر تأیید نشده و رابطه معنی داری بین مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد.

جدول ۵- مقایسه شاخص‌های سنجش مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس

رتبه	میانگین	شاخص
۱	۴,۲۲	تجزیه و تحلیل آمار مربوط به زمان وقوع سرقت خودرو
۲	۴,۰۲	مهارت کارکنان گشتی
۳	۴,۰۱	مدیریت روسای ایستگاه‌های پلیس
۴	۴	تعامل نزدیک پلیس با مقام قضایی
۵	۳,۹۹	تجهیزات واحد گشتی
۶	۳,۹۷	کنترل سارقان خودرو سابقه‌دار
۷	۳,۹۵	نصب ابزارهای الکترونیکی ردیاب
۸	۳,۹۵	آموزش رانندگان جهت نصب سوئیچ مخفی
۹	۳,۹۰	نظارت افسران سرگشت بر عملکرد واحدهای گشتی
۱۰	۳,۸۰	نصب دوربین مداربسته در مناطق جرم خیز
۱۱	۳,۷۶	تجزیه و تحلیل آمار مربوط به نوع خوددوری سرقت شده
۱۲	۳,۶۷	مدیریت روسای کلانتری‌ها
۱۳	۳,۵۹	تعامل با اصناف به منظور نظارت هدفمند بر صنف اوراقچی‌ها
	۳,۹۱	مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس (میانگین کل)

برابر جدول ۵، کلیه شاخص‌های سنجش مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس در میانگین بالاتر از حد متوسط (۳) قرار دارند که از بین این شاخص‌ها، تجزیه و تحلیل آمار مربوط به زمان وقوع سرقت خودرو با میانگین ۴,۲۲، مهارت کارکنان گشتی با میانگین ۴,۰۲، مدیریت روسای ایستگاه‌های پلیس با میانگین ۴,۰۱ و تعامل نزدیک پلیس با مقام قضایی با میانگین ۴ بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند.

فرضیه سوم - بین استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.

جدول ۶- بررسی رابطه بین استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو

کل	زیاد	متوسط	کم	استعداد سازمانی		
				پیشگیری		
۵۲	۱۹	۱۶	۱۷	فراوانی	کم	
				درصد		
۸۱	۵۲	۱۹	۱۰	فراوانی	متوسط	
				درصد		
۸	۵	۳	۰	فراوانی	زیاد	
				درصد		
۱۴۱	۷۶	۳۸	۲۷	فراوانی	کل	
				درصد		
n = ۰,۰۰۰ Sig = ۰,۲۶۸ R=۱۴۱				نتایج آماری		

نتایج بدست آمده از آزمون پیرسون بین استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو حاکی از آن است که در بین ۱۴۱ پاسخگوی مورد مطالعه، ضریب همبستگی با سطح معناداری $\text{Sig} = ۰,۰۰۰$ برابر با $R = ۰,۲۶۸$ محاسبه شده است. از آنجا که میزان خطای بدست آمده کمتر از ۰,۰۵ می باشد، لذا نتیجه می گیریم که فرض صفر

تأیید نشده و رابطه معنی داری بین استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد.

جدول ۷- مقایسه شاخص‌های سنجش استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس

رتبه	میانگین	شاخص
۱	۴,۴۳	استفاده از نیروهای مجرب
۲	۴,۱۹	اعزام گشت‌های خودرویی آشکار هدفمند
۳	۴,۰۵	آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی هوشیاری و رعایت نکات ایمنی
۴	۳,۹۵	قاطعیت مامورین ایستگاه‌ها در برخورد با مظنونین
۵	۳,۹۳	اعزام گشت‌های پنهان و نامحسوس
۶	۳,۷۱	تعامل با مردم در جهت جمع‌آوری اطلاعات
۷	۳,۶۷	شناسایی شگردهای جدید سارقان خودرو
۸	۳,۳۵	شناسایی و کنترل مالخران وسایل نقلیه
۹	۲,۷۰	نظارت اپراتورهای مرفوک بر کنترل و هدایت واحدهای گشتی
۳,۷۷		استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس (میانگین کل)

برابر جدول ۷، کلیه شاخص‌های سنجش استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس به غیر از شاخص نظارت اپراتورهای مرفوک بر کنترل و هدایت واحدهای گشتی با میانگین ۲,۷۰ در میانگین بالاتر از حد متوسط (۳) قرار دارند که از بین این شاخص‌ها، استفاده از نیروهای مجرب با میانگین ۴,۴۳، اعزام گشت‌های خودرویی آشکار هدفمند با میانگین ۴,۱۹ و آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی هوشیاری و رعایت نکات ایمنی با میانگین ۴,۰۵ بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند.

فرضیه چهارم- بین تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو رابطه وجود دارد.

جدول ۸- بررسی رابطه بین تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو

تجهیزات سازمانی		متوسط	زیاد	کل
کم	پیشگیری			
۱	فراوانی	۶	۳۲	۳۹
۱۰۰٪	درصد	٪۲۶,۲	٪۲۵,۲	٪۲۷,۷
۰	فراوانی	۷	۸۱	۸۸
۰٪	درصد	٪۵۳,۰۸	٪۶۳,۸	٪۶۲,۴
۰	فراوانی	۰	۱۴	۱۴
۰٪	درصد	٪۰	٪۱۱	٪۹,۹
۱	فراوانی	۱۳	۱۲۷	۱۴۱
۱۰۰٪	درصد	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰
نتایج آماری		R =	n = ۰,۳۴ Sig = ۰,۱۵۶	۱۴۱

نتایج بدست آمده از آزمون پیرسون بین تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو حاکی از آن است که در بین ۱۴۱ پاسخگوی مورد مطالعه، ضریب همبستگی با سطح معناداری $Sig = ۰,۰۳۴$ برابر با $R = ۰,۱۵۶$ محاسبه شده است. از آنجا که میزان خطای بدست آمده کمتر از $۰,۰۵$ می باشد، لذا نتیجه می گیریم که فرض صفر تأیید نشده و رابطه معنی داری بین تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد.

جدول ۹- مقایسه شاخص‌های سنجش تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس

رتبه	میانگین	شاخص
۱	۴,۱۴	سرعت عمل بالای پلیس
۲	۴,۱۳	استفاده از نگهبان محله
۳	۴,۰۳	استفاده از منابع اطلاعاتی در جهت شناسایی سارقان
۴	۴,۰۰	آموزش و تشویق شهروندان به استفاده از پارکینگ‌های عمومی
۵	۳,۹۷	ملزم کردن دفترخانه‌ها به اخذ استعلام عدم سابقه سرقت خودرو
۶	۳,۹۰	تعامل با اداره برق در جهت افزایش روشنایی معابر
۷	۳,۵۶	افزایش تعداد پارکینگ‌های عمومی در شهر
۸	۳,۲۶	کنترل مبادی ورودی و خروجی شهر
۳,۸۷		تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس (میانگین کل)

برابر جدول ۹، کلیه شاخص‌های سنجش استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس در میانگین بالاتر از حد متوسط (۳) قرار دارند که از بین این شاخص‌ها، سرعت عمل بالای پلیس با میانگین ۴٫۱۴، استفاده از نگهبان محله با میانگین ۴٫۱۳، استفاده از منابع اطلاعاتی در جهت شناسایی سارقان با میانگین ۴٫۰۳ و آموزش و تشویق شهروندان به استفاده از پارکینگ‌های عمومی با میانگین ۴٫۰۰ بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

پلیس به عنوان سازمان حافظ جان و مال و ناموس شهروندان نقش‌های متعددی را در جامعه ایفا می‌کند که پیشگیری از جرم سرقت یکی از اساسی‌ترین آن‌ها محسوب می‌گردد.

نتایج بدست آمده از بررسی فرضیه اول پژوهش نشان داد که رابطه معنی‌داری بین محل استقرار ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد و حضور منطقی و مناسب پلیس در مناطق مورد نظر که براساس بررسی‌های کارشناسانه صورت پذیرد، نوعی پیشگیری وضعی و بالا بردن ریسک ارتکاب جرم تلقی گردیده و در کاهش نرخ سرقت مؤثر است. از بین کلیه شاخص‌های سنجش محل استقرار ایستگاه‌های پلیس، اعزام گشت‌های پیاده در سطح شهر و تجزیه و تحلیل آمار مربوط به مناطق وقوع سرقت خودرو با میانگین بالاتر از ۴، بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش اسحاق‌پور حنیفه تحت عنوان بررسی میزان تأثیر شیوه‌های مختلف پیشگیری انتظامی از سرقت درون خودرو در قالب حضور پلیس در شهر همخوانی دارد. همچنین پژوهش عبادی نژاد (۱۳۸۷) نقش مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) در کاهش سرقت‌های به عنف را مورد تأیید قرار داده است.

نتایج بدست آمده از بررسی فرضیه دوم پژوهش نشان داد که رابطه معنی‌داری بین مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد. شاخص‌های مدیریت صحیح را می‌توان نوعی پرداختن به مؤلفه‌های پیشگیری وضعی و اجتماعی

دانست که با هدف آگاه‌سازی بزه‌دیده گان بالقوه و افزایش هزینه ارتکاب جرم برای مجرمان در پیشگیری از سرقت مؤثر واقع می‌گردند. از بین کلیه شاخص‌های سنجش مدیریت صحیح ایستگاه‌های پلیس، تجزیه و تحلیل آمار مربوط به زمان وقوع سرقت خودرو، مهارت کارکنان گشتی، مدیریت روسای ایستگاه‌های پلیس و تعامل نزدیک پلیس با مقام قضایی با میانگین بالاتر از ۴، بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش محمدی (۱۳۹۵) و یافته‌های پژوهش طاهری (۱۳۸۳) همخوانی دارد و نشانگر این است که پلیس با استفاده از تجهیزات مناسب و پیشرفته می‌تواند در پیشگیری از سرقت موفق‌تر عمل نماید.

نتایج بدست آمده از بررسی فرضیه سوم پژوهش نشان داد که رابطه معنی‌داری بین استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد و از بین کلیه شاخص‌های سنجش استعداد سازمانی ایستگاه‌های پلیس، استفاده از نیروهای مجرب، اعزام گشت‌های خودرویی آشکار هدفمند و آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی هوشیاری و رعایت نکات ایمنی با میانگین بالاتر از ۴، بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند. نتایج این فرضیه با یافته‌های پژوهش میرساردو و حسینی (۱۳۸۹) با تأکید بر آموزش برای پلیس و شهروندان همخوانی دارد. پژوهش پورحنیفه (۱۳۸۳) نیز با تأکید بر آموزش همگانی و تعامل برون سازمانی ناجا، نتایج این فرضیه را مورد تأیید نسبی قرار داده است.

نتایج بدست آمده از بررسی فرضیه چهارم پژوهش نشان داد که رابطه معنی‌داری بین تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس و پیشگیری از سرقت خودرو وجود دارد و از بین کلیه شاخص‌های سنجش تجهیزات سازمانی ایستگاه‌های پلیس، سرعت عمل بالای پلیس، استفاده از نگهبان محله، استفاده از منابع اطلاعاتی در جهت شناسایی سارقان و آموزش و تشویق شهروندان به استفاده از پارکینگ‌های عمومی با میانگین بالاتر از ۴، بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت خودرو دارند. نتایج این فرضیه با یافته‌های پژوهش

محمدی (۱۳۹۵)، کریمی (۱۳۹۶)، نوروزی (۱۳۹۶)، رضایی‌راد و همکاران (۱۳۸۷) هماهنگی دارد.

بررسی و مقایسه میانگین کلی مربوط به متغیرهای سنجش نقش ایستگاه‌های پلیس در پیشگیری از سرقت خودرو نیز نشان داد که محل استقرار ایستگاه‌های پلیس با میانگین ۴,۰۵ بالاتر از سایر متغیرهای پژوهش در پیشگیری از سرقت خودرو نقش دارد.

خوشبختانه در دهه اخیر با رویکرد پلیس اجتماع محور در سیاست‌گذاری‌های ناجا شاهد جنبه‌های پیشگیرانه پلیس در جامعه هستیم که با مدیریت صحیح در سطوح مختلف جامعه و سطوح سازمانی شاهد عملکرد بهتر و کاهش جرایم در سطح جامعه خواهیم بود. براساس پژوهش انجام شده و نیز تجارب حاصل از فعالیت انتظامی پژوهشگران، می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری نمود که متناسب با وسعت و عمق تعاملات و تبادلات بین پلیس با سایر سازمان‌ها و افراد جامعه می‌توان به نحو مؤثری از وقوع گسترده جرایم در سطح جامعه پیشگیری کرد. هر چند بهبود وضعیت سازمانی از نظر استعداد و تجهیزات سازمانی در جهت پیشگیری از وقوع جرایم به‌خصوص جرایم مربوط به انواع سرقت‌ها می‌تواند موجبات کاهش انواع جرایم را فراهم آورد.

پیشنهادها

با توجه به نتایج پژوهش حاضر و نقش ایستگاه‌های پلیس با تأکید بر مؤلفه‌های محل استقرار، مدیریت صحیح، استعداد سازمانی و تجهیزات ایستگاه‌های پلیس، پیشنهادهای زیر براساس یافته‌های پژوهش جهت بهبود روند پیشگیری اثربخش و هدفمند از سرقت‌های خودرو در منطقه جنوب غرب تهران ارائه می‌شود:

- براساس یافته‌های فرضیه اول، پیشنهاد می‌شود گشت‌های پیاده در سطح شهر در زمان و مناطقی که آمار وقوع سرقت خودرو زیاد است بصورت هدفمند فعال باشند. و بر همین اساس، تجزیه و تحلیل‌های آمار مربوط به زمان و مناطق وقوع سرقت خودرو و همچنین نوع خودروهای سرقت شده در دستور کار پلیس پیشگیری بوده و نتایج این تحلیل‌ها در

اختیار روسا و کارکنان کلانتری جهت کنترل بهتر حوزه استحقاظی قرار بگیرد. و با مشخص نمودن محدوده حوزه استحقاظی ایستگاه‌های پلیس جهت پوشش همه جانبه حوزه و جلوگیری از موازی کاری به همراه مشخص نمودن وظایف مربوطه و تقسیم کار مناسب بایستی در اولویت مدیریت ایستگاه‌های پلیس باشد.

- براساس یافته‌های فرضیه دوم پیشنهاد می‌شود در ایستگاه‌های پلیس از نیروهای مجرب و با مهارت پلیسی بالا در زمینه سرقت‌های خودرو در کنار سایر کارکنان استفاده شود که ضمن انتقال تجارب خود به همکاران، فعالیت‌های ایستگاه‌های پلیس به صورت هدفمند و اثربخش انجام پذیرد.

- براساس نتایج فرضیه دوم پیشنهاد می‌گردد، مدیریت صحیح توسط روسای ایستگاه‌های پلیس با توجه به ظرفیت و استعداد سازمانی در کنار تجهیزات در اختیار یگانی و با عنایت به میزان جرایم مربوط به سرقت خودرو و سایر شاخص‌ها و اولویت‌ها در دستور کار قرار بگیرد.

- براساس یافته‌های فرضیه سوم پیشنهاد می‌گردد، تعامل نزدیک پلیس با مردم و سازمان‌های متولی در امر نظم و امنیت شهری به ویژه مقام قضایی در جهت برخورد مناسب با مجرمان و همچنین پیشگیری از تکرار جرایم مربوط به سرقت خودرو در دستور کار یگان‌های انتظامی باشد.

- نتایج فرضیه سوم نشان می‌دهد می‌بایست در جهت پیشگیری از وقوع جرایم مشابه و آگاه‌سازی عمومی، اقدامات مربوط به فرهنگ‌سازی، هوشیاری و آموزش عمومی مردم در جهت رعایت نکات ایمنی در دستور کار پلیس باشد. گشت‌های خودرویی به صورت آشکار و هدفمند در مناطق جرم‌خیز و مستعد وقوع سرقت خودرو به ویژه در زمان‌های وقوع سرقت خودرو اعزام و فعال باشند. و در برخورد با سارقان احتمالی در سطح حوزه در کنار بکارگیری منابع اطلاعاتی در جهت شناسایی سارقان در پیشگیری از سرقت اقدام نمایند.

- براساس نتایج فرضیه چهارم پیشنهاد می‌گردد استفاده از نگهبان محله و تشویق شهروندان به استفاده از پارکینگ‌های عمومی به عنوان راهکار پیشگیرانه در جلوگیری از وقوع سرقت‌های خودرویی احتمالی در سطح حوزه استحفاظی در دستور کار قرار گیرد.

- مشخص نمودن محدوده حوزه استحفاظی ایستگاه‌های پلیس جهت پوشش همه جانبه حوزه و جلوگیری از موازی‌کاری به همراه مشخص نمودن وظایف مربوطه و تقسیم کار مناسب بایستی در اولویت مدیریت ایستگاه‌های پلیس باشد.

- علاوه بر پیشنهادهای مبتنی بر یافته‌های پژوهش، تعاملات مستمر و هدفمند پلیس با مردم با در نظر گرفتن اصول جامعه‌محوری پلیس و همچنین تعامل با سایر سازمان‌های متولی در امر توسعه امنیت شهری به ویژه شهرداری‌ها و ادارات برق و اصناف و غیره در کنار بهبود وضعیت سازمانی از نظر نیروی انسانی و تجهیزات و امکانات سازمانی راهکارهای مؤثرتری در جهت نقش پیشگیرانه ایستگاه‌های پلیس در خصوص جرایم مهم به ویژه سرقت خودرو خواهند بود.

منابع

- بنی اسد، زیبا؛ براتی مصلح، محمدسعید؛ عمرانی نژاد، فاطمه (بهار ۱۳۹۴). بررسی علل افزایش سرقت به عنف (مطالعه موردی؛ شهرستان بندرعباس). فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۴۱، دوره اول، صص ۴۷ تا ۸۲.
- بیات، بهرام؛ شرافتی پور، جعفر؛ عبدی، نرگس، (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع‌محور. معاونت اجتماعی نیروی انتظامی، اداره کل مطالعات اجتماعی.
- پیکا، ژرژ (۱۳۷۰). جرایم و شهرنشینی. ترجمه عزیز طوسی، ماهنامه دادرسی، شماره ۲.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۲). لغت نامه. انتشارات دانشگاه تهران.
- رضایی‌راد، مجید؛ هندیانی، عبدالله؛ ذاکر استقامتی، محمدرضا (۱۳۸۸). عوامل سرقت منزل در فرماندهی انتظامی تهران بزرگ. فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، شماره سوم.

- سند گل، حسن (۱۳۹۶). بررسی عوامل سازمانی مؤثر بر تسریع در کشف سرقت (مورد مطالعه؛ سرقت‌های خرد لوازم و محتویات داخل خودرو). پایان نامه کارشناسی ارشد.
- عبادی نژاد، محمد (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های به عنف. (پایان نامه کارشناسی ارشد انتظامی).
- فرجاد، محمد حسین (۱۳۷۲). آسیب‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی انحرافات. تهران: نشر بدر.
- گل محمد خامنه، علی (۱۳۸۴). پیشگیری از جرایم در سازمان و تشکیلات ناجا. نشریه علوم انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی، تهران: شماره ۲۸ و ۲۹.
- مرشدی، مسعود (۱۳۹۵). بررسی شیوه‌های مؤثر پیشگیری وضعی از سرقت به عنف. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۱(۴۴)، صص ۱۶۰ - ۱۳۷.
- معین، محمد (۱۳۶۴). فرهنگ معین، انتشارات امیرکبیر، تهران: چاپ هفتم.
- مقاتلی، نعیم؛ جعفری زاده، فتاح؛ احمدی، حسین (۱۳۹۴). بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر جرم سرقت اموال داخل خودرو در شهر بوشهر. فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی بوشهر، شماره ۲۱، دوره ۶، صص ۱۱۰ تا ۱۳۲.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۷۸). پیشگیری از بزهکاری و پلیس محلی. مجله پژوهش‌های حقوقی.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۷۰). روابط میان پیشگیری وضعی و کنترل جرم. مجله پژوهش‌های حقوقی، شماره ۱۹-۲۰.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۰). پیشگیری از بزهکاری و پلیس محلی. ماهنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۲۳ و ۲۴.
- یوسف ترابی (۱۳۸۵). سیر تاریخی عالی پلیس در ایران تا ۱۳۷۰. دانشگاه علوم انتظامی، معاونت پژوهش.

- میرساردو، طاهره؛ حسینی، سید موسی (۱۳۸۹). بررسی نقش مشارکت‌های مردمی در پیشگیری از سرقت منزل. پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، سال چهاردهم، شماره چهارم.
- الوانی، سید مهدی (۱۳۹۱). مدیریت عمومی، چ بیستم، تهران: نشر نی.
- انصاری، ولی‌الله (۱۳۸۰). کشف علمی جرایم. چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
- عباسی نژاد، ح (۱۳۹۳). بررسی رابطه جرایم اجتماعی و متغیرهای اقتصادی در ایران. فصلنامه برنامه‌ریزی و بودجه.
- Shaw, C.R & McKay, H. D. (1931). Social factors in Juvenia, delinquency report on the causes of crime; vol. II; New York: plenum press.
- Trasher, Gordon (1927). Conscience, opportunity, rational choice, and crime; In Routine activity and rational choice: Advances in criminological theory; vol. 5, ed. Ronald Clarke and Marcus Felson, 305-22; New Brunswick, NJ: Transaction Press.
- University of Delaware; The Importance of Death and Life of Great American Cities (1961). to the Profession of Urban Planning; (Matthias Wendt), Volume 1; Spring 2009, School of Urban Affairs and Public Policy ° University of Delaware; Newark; DE.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی